

УДК 378:373.3.091.12.011.3 – 051:811.161.2

Мамчич О. Б.

ORCID 0000-0003-1770-3311

Кандидат педагогічних наук, доцент,
завідувач кафедри мов і методики їх викладання Національного
університету «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка
(м. Чернігів, Україна) E-mail: constantaelena@ukr.net

Райська Л. Г.

ORCID 0000-0002-6793-9704

Кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри мов і методики їх викладання Національного
університету «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка
(м. Чернігів, Україна) E-mail: lraiska@ukr.net

Барнич О. В.

ORCID 0000-0001-5969-3217

Кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри мов і методики їх викладання Національного
університету «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка
(м. Чернігів, Україна) E-mail: o.v.barnych@gmail.com

ФОРМУВАННЯ УКРАЇНОМОВНОЇ ОСОБИСТОСТІ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ НУШ

У статті розкрито сутність понять «мовна особистість», «україномовна особистість» у теоретико-практичному аспекті. Висвітлено особливості формування україномовної особистості майбутнього вчителя початкових класів Нової української школи на засадах плекання ціннісного ставлення до державної мови.

Мета статті – визначити сутність понять «мовна особистість» і «україномовна особистість», висвітлити аспекти формування україномовної особистості майбутнього вчителя початкових класів Нової української школи.

Методологія. Досліджувана проблема розглядається з позиції взаємозв'язку мови та менталітету нації, соціальної функції мови як засобу формування національної ідентичності, світогляду народу, його моральних цінностей. Основний метод дослідження – проблемно-пошуковий (аналіз, синтез та узагальнення, вивчення законодавчої бази документів з питань професійної підготовки майбутніх учителів Нової української школи). Серед емпіричних методів – спостереження, бесіди, досвід практичної роботи авторів статті.

Наукова новизна. У статті вперше обґрунтовано сутність поняття «україномовна особистість», узагальнено й систематизовано основні підходи науковців до проблеми формування мовної особистості, окреслено умови формування україномовної особистості майбутнього вчителя початкових класів Нової української школи з урахуванням практичного досвіду авторів на засадах ціннісного ставлення до української мови як державної. Запропоновано практичну творчу модель, що сприяє засвоєнню правильної вимови або наголошення слів із типовими для сучасних ЗМІ та інших джерел інформації помилками, наявність яких пояснюється впливом білінгвального оточення. Закцентовано увагу на мнемотехнічній складовій, використання якої сприяє засвоєнню унормованої версії слів, вимова яких викликає сумніви, та на професійній орієнтованості запропонованої творчої моделі.

Висновки. Визначено необхідність пошуку нових теоретико-методичних підходів до формування та удосконалення україномовної особистості майбутнього вчителя початкових класів Нової української школи, орієнтованих на становлення системи цінностей людини, національне самоусвідомлення, виховання любові до української мови як важливої складової духовної культури, чинника національної єдності, ідентифікатора нації

і державності. Оскільки досконале володіння державною мовою є не тільки необхідним складником іміджу сучасного фахівця початкової ланки освіти, а й обов'язковою ознакою освіченого громадянина України.

Ключові слова: *мовна особистість, україномовна особистість, державна мова, українська мова, культура мовлення, мовно-мовленнєвий розвиток, комунікативна компетентність.*

Постановка проблеми. *Актуальність роботи.* На шляху реформування та модернізації системи національної освіти в Україні та її початкової ланки зокрема актуалізується потреба у формуванні україномовної особистості, що є визначальним у становленні системи цінностей людини. Вихід України на європейський рівень освітньо-культурного діалогу, безперечно, не є можливим без пріоритетної ролі української мови як державної в освітньому процесі, у національному самоусвідомленні мовної особистості. Важливою складовою комунікативної компетентності майбутнього вчителя сучасної початкової школи є знання невичерпного багатства рідної мови як джерела споконвічних морально-етичних цінностей народу.

У формуванні духовної культури дитини і становленні особистості національній мові належить особливе місце. Як зазначав український критик і літературознавець Анатолій Погрібний, майбутнє України «залежить від якості нового покоління (нових поколінь) її громадян» [12, 167].

Відповідно до Державного стандарту початкової освіти, мовленнєвий розвиток молодших школярів набуває статусу провідного принципу в навчанні читання і рідної мови в початковій школі, а серед переліку ключових компетентностей першочерговою визначено «вільне володіння державною мовою» [5].

У сучасних умовах створення єдиного інформаційного простору для забезпечення національної цілісності питання формування україномовної особистості й ціннісного ставлення до державної мови залишається актуальною проблемою, що призводить до напруження міжетнічних стосунків громадян України і офіційної двомовності (де-факто) у деяких регіонах. У цьому контексті мовна освіта майбутнього педагога-вихователя не повинна зводитися лише до мовленнєво-методичної підготовки, а має ґрунтуватися на ціннісному ставленні до державної мови як до чинника формування духовної культури етносу і національної єдності. Якщо вчитель спілкується державною мовою з дітьми лише під час уроків, то це наслідок неповноцінної мовної освіти і мовної політики.

Українська літературна мова є запорукою формування всебічно розвиненої особистості, її самореалізації. Рідна мова – джерело пізнання і засіб передачі генетичної національної характеристики народу, найдорожча духовна цінність, синергетика нації, важливий чинник національної єдності.

Невід'ємною ознакою україномовної особистості є висока мовленнєва культура, вільне, комунікативно виправдане володіння мовними засобами у будь-якій мовленнєвій ситуації, уміння аргументовано висловлювати свої думки, дотримуватися правил мовленнєвого етикету. Досконале мовлення – один з найважливіших засобів активної діяльності індивіда в сучасному суспільстві.

Під високим рівнем культури мовлення розуміють дотримання ustalених мовних норм усної і писемної літературної мови, а також свідоме, доцільне і майстерне використання мовно-виражальних засобів залежно від мети й обставин спілкування [9, 319].

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Поняття мовної особистості було представлено у працях Г. Штейнтяля, В. Вундта, О. Потебні, О. Шахматова та ін. Термін увів В. Виноградов. Дослідження проблеми формування мовної особистості займалися О. Леонтьєв, Ю. Караулов, Г. Богін, Д. Леонтьєв, А. Пузирьов, О. Гарасова й ін. Питанням формування культури мовлення сучасної людини присвячено праці українських лінгвістів і методистів: І. Білодіда, М. Жовтобрюха, Н. Бабич, Б. Антоненка-Давидовича, А. Коваль, В. Русанівського, С. Дорошенка, Є. Чак, І. Вихованця, І. Ющука, О. Пономарева та ін. Лінгводидактичні й методичні особливості зазначеної проблеми розкрито в роботах О. Біляєва, О. Савченко, Г. Передрій, М. Пентиліук, Г. Онкович, М. Вашуленка, А. Богуш, Л. Мацько та ін. Психологічні аспекти – у дослідженнях М. Жинкіна, Л. Виготського, О. Леонтьєва.

Метою дослідження є аналіз наукових джерел у контексті визначення специфіки понять «мовна особистість» і «україномовна особистість» та висвітлення аспектів формування та удосконалення україномовної особистості майбутнього вчителя початкових класів НУШ.

Методологія. Теоретичними та методологічними засадами процесу підготовки майбутніх учителів початкової ланки освіти є чинні державні документи: Державна національна програма «Освіта» («Україна ХХІ століття»), Національна доктрина розвитку освіти України у ХХІ столітті, Закон України «Про освіту», Закон України «Про вищу освіту», Концепція мовної освіти в Україні, Державний стандарт початкової освіти, Концепція нової української школи.

Наукова новизна дослідження полягає в обґрунтуванні сутності понять «україномовна особистість», узагальненні й систематизації основних підходів науковців до проблеми формування мовної особистості, умов формування україномовної особистості майбутнього вчителя початкових класів

Нової української школи з урахуванням практичного досвіду авторів на засадах ціннісного ставлення до української мови як державної.

Результати дослідження. У науковій літературі виділяються такі основні підходи до проблеми формування мовної особистості:

- 1) з'ясування співвідношення понять «мовна особистість» і «комунікативна особистість» (Ф. Бацевич, В. Карасик);
- 2) трактування мовної особистості як психологічного чи соціолінгвістичного підтипу (О. Леонт'єв, А. Захарова, Л. Крисін);
- 3) логіко-інтелектуальна характеристика мовної особистості (Г. Ейгер, О. Залевська, С. Лебедева);
- 4) моделювання структури мовної особистості (Г. Богін, Ю. Караулов);
- 5) домінуюча роль етно- і національно-культурних чинників мовної особистості (В. Богуславський);
- 6) формування мовної особистості на різних вікових етапах (А. Богуш, О. Трифонова й ін.);
- 7) розгляд мовної особистості у перспективі педагогічного дискурсу чи мовленнєвого спілкування (Л. Мацько, М. Пентиліук).

Л. Мацько зазначає, що багатогранне й багатовимірне «поняття людської особистості має завдячувати своєю феноменальністю мові» [8, 2]. Відомий психолог О. Леонт'єв стверджує, що «мова є передусім мовою особистості», путівником по світу на дорозі до себе, тобто без мови нема особистості, і мова не існує поза особистістю [6, 282].

Мовна особистість розглядається як сукупність пізнавальних, емоційних та мотиваційних особливостей, що визначають мовну компетентність суб'єкта як носія певної національної культури. Згідно з цим мовною особистістю є індивід, мова якого найбільш повно відображає культурну спадщину свого народу, що проявляється перш за все у вербальній комунікації, мовних стереотипах, правилах етикету тощо. В основі різних дефініцій мовної особистості – здатність до вербальної комунікації. Ф. Бацевич підкреслює, що «мовна особистість – індивід, який володіє сукупністю здатностей і характеристик, які зумовлюють створення й сприйняття ним текстів, що вирізняються рівнем структурно-мовної складності та глибиною й точністю відображення дійсності» [2, 212]. На думку М. Вашуленка, «мовленнєва особистість характеризується не лише тим, що вона знає про мову, а й тим, як вона може її використовувати» [9, 11].

Українська дослідниця О. Тарасова виділяє контексти структури комуніканта: мікроконтекст, що характеризує мовця як конкретну мовну особистість із наявною комунікативною інтенцією (прагненням, наміром, задумом), властивою їй у конкретній ситуації спілкування; макроконтекст, який ідентифікує мовця як представника певного соціуму й культури; метаконтекст, що характеризує світобачення мовця й ту концептуальну систему, у межах якої він мислить.

«Лінгвістика спілкування виокремлює у цілісній структурі особистості комуніканта я тілесне, я соціальне, я інтелектуальне, я психологічне й я мовномисленнєве» [13, 370]. Ми поділяємо думку О. Селіванової, що *мовна особистість* – іманентна (властива, внутрішньо притаманна) ознака особистості як носія мови й комуніканта, що характеризує її мовну й комунікативну компетентність та реалізацію цієї компетентності у створенні, сприйнятті, розумінні й інтерпретації вербальних повідомлень, текстів, а також в інтерактивній взаємодії дискурсу [13, 370].

Згідно з поглядами українських методистів, *комунікативна (предметна) компетентність* складається з таких компетентностей:

- 1) мовної (субкомпетентності – орфоепічна, акцентуаційна; лексична, фразеологічна; правописна; морфологічна; синтаксична);
- 2) мовленнєвої (субкомпетентності: текстотворча, жанрова; аудіювання, читацька);
- 3) соціокультурної;
- 4) діяльнісної (стилістична; тактична і стратегічна) [4, 62].

У контексті нашого дослідження соціокультурну компетентність варто розглядати як *українознавчу*.

В. Карасик, Л. Мацько, О. Гриджук та ін. виділяють такі основні аспекти вивчення мовної особистості: ціннісний (аксіологічний); пізнавальний (когнітивний), чи теоретико-пізнавальний; культурологічний, або поведінковий.

Теоретико-пізнавальний аспект мовної особистості, за визначенням Л. Мацько, «виявляється через розуміння нею надзвичайно важливої екзистенційної ролі рідної мови як визначальної ознаки *homo sapiens*, що за силою впливу на все життя людини не поступається перед законами природи» [8, 3]. Культурологічний аспект викладання української мови полягає у вихованні національно свідомої україномовної особистості.

Ключовим для поняття «мовна особистість» є термін «мовлення» як засіб спілкування, обміну думками і почуттями, передавання й засвоєння інформації. Мовно-мовленнєвий розвиток студентів – майбутніх педагогів-вихователів – визначає й результативність засвоєння інших фахових дисциплін, є запорукою здобуття необхідних у суспільному житті навичок мовного поведіння. Як зазначено в Концепції «Нової української школи», усвідомлення «ролі ефективного спілкування», здатність

«реагувати мовними засобами на повний спектр соціальних і культурних явищ» – надзвичайно важливі для успішної самореалізації в суспільстві, тобто комунікативна компетентність визначається ключовою компетентністю для життя [10]. Таким чином, *україномовна особистість*, на наш погляд, – мовна особистість, якій властива мовна й комунікативна компетентність у сфері української мови і яка ідентифікує себе як українця (українку) з властивим світобаченням і концептуальною системою українського етносу. Це особистість, яка ставиться до української (рідної чи державної) мови як до найдорожчої святині. Виховання суспільно активної, духовно багаті особистості безпосередньо пов'язане з оволодінням державною мовою у практичному аспекті.

Для україномовної особистості властиві такі риси, як вільне володіння українською мовою, мовною комунікацією, що здійснюється за допомогою основних видів мовленнєвої діяльності (слухання, говоріння, читання, писання) і різних форм мовлення (діалогу, монологу, полілогу). Однак найважливішою ознакою україномовної особистості є усвідомлення ролі рідної (державної) мови в духовному житті народу, ставлення до мови своєї держави як до найдорожчої цінності – скарбниці народної мудрості.

Важливим компонентом україномовної особистості є лінгвоукраїнознавча компетентність, яка полягає у здатності особи проявляти специфічні національні риси та культуру через комунікативну поведінку. Лінгвоукраїнознавча компетентність передбачає сприйняття мови як носія культури етносу, знання національного характеру мовних одиниць, особливостей національного мовленнєвого етикету, здатність організувати мовленнєве спілкування відповідно до певної комунікативної ситуації.

Мова, за визначенням видатного педагога К. Ушинського, є найдорожчим скарбом народу, його життям, відзеркаленням «національного характеру». Учений підкреслював, що мова «розвиває дух», і обґрунтував цілісну лінгводидактичну концепцію впливу рідної мови на духовний розвиток дитини. Заміна рідної мови чужою, на думку Костянтина Ушинського, створює жалюгідну, штучну атмосферу, що замінює справжнє й багате джерело мізерним і підробленим, неприродним, негативно впливає на душу дитини. Чужа «народному характеру» мова ніколи не пустить «глибокого, здорового коріння, яке обіцяло б багатий, пишний розвиток» [16, 273]. Український педагог Василь Сухомлинський також визначав слово як могутній засіб формування національного світогляду, духовності дитини, наголошуючи, що словом можна або «створити красу душі», або спотворити її [15, 57].

«Бережімо все своє рідне!» – звертається до кожного українця мовознавець, історик церкви, православний митрополит Іван Огієнко, нагадуючи про головні «житейські гасла: не соромтеся свого українства, любіть свою мову, спілкуйтеся нею повсюдно, невпинно вивчайте її, дотримуйтеся одного правопису, не занепадайте своїй душі зрадництвом усього рідного!» [11, 5]. «Рідна мова – то найголовніший наріжний камінь існування народу як окремої нації: без окремої мови нема самостійного народу» [11, 45]. «Мова – то серце народу: гине мова – гине народ» [11, 46]. «Рідна мова – то душа народу, і хто цурається її – той душі своєї цурається» [11, 48].

Практика засвідчує, що реальний рівень розвитку культури мовлення майбутніх учителів початкової школи, який безпосередньо впливатиме на розвиток мовлення молодших школярів, потребує удосконалення. Незважаючи на те, що нові досягнення науки й техніки дають необмежені можливості для індивідуального розвитку особистості, відчуваються труднощі у висловленні студентами власних думок українською мовою, втрата зацікавленості до живого спілкування, простежується невиправдана заміна українських слів іноземними, а літературного мовлення – суржилом, сленгом.

Професійно зорієнтоване вивчення української мови майбутніми вчителями початкової школи полягає, перш за все, у функціонально-комунікативному (а не системно-описовому) підході до мовних одиниць, розкритті їхнього функціонального призначення і комунікативних можливостей, ролі слова як засобу вираження української ментальності. Слова не лише називають предмети чи явища дійсності, у них – чітко виражена або прихована система поглядів українців на світ. Наприклад: «*освіта*» – це прагнення до світла, яке несе знання; слова «*шлюб*», «*подружжя*» інформують про високий рівень культури сімейних стосунків українців, адже сім'ї в Україні створювалися на засадах любові і дружби. «*Ранок*» асоціюється зі сходом сонця на небі – перемогою світла над темрявою: старослов'янське звукосполучення *ra-* сягає корінням давньої назви бога Сонця – Ра .

Для лінгвістичного аналізу різного рівня (фонетичного, лексичного, морфологічного, синтаксичного) доречно добирати яскраві приклади, що сприяють формуванню національних цінностей, а відтак – і національної ідентичності, що, безумовно, позитивно відображається на підготовці педагогічних кадрів. Напр.:

*Державна мова – не пусті слова.
 Душа народу в них жива!
 Народу, що завжди цінував свободу
 І рідну мову – України оберіг –
 У боротьбі для правників зберіг [13, 13].*

Мовлення майбутнього вчителя початкової школи повинно бути лексично, граматично правильним, змістовно цілісним, стилістично виразним, відповідати орфоепічним нормам й етичним правилам спілкування. Удосконаленню мовленнєвої грамотності студентів сприяють праці Бориса Антоненка-Давидовича «Як ми говоримо», Євгенія Чак «Складні випадки вживання слів», Олександра Пономарева «Культура слова : Мовностилістичні поради», Олександра Авраменка «100 експрес-уроків української» та ін.

У процесі мовленнєвої діяльності надзвичайно важливим є моделювання життєвих ситуацій, різнобічної комунікації, виконання проблемних, пошуково-творчих завдань. Легко запам'ятовуються мовні норми, подані в лаконічних віршованих рядках. Наведемо декілька прикладів з навчально-методичного видання Оксани Барнич «Спілкуймося правильно»:

*Говоримо «навчальний», не «учбовий»,
Бо мову рідну знаємо чудово!*

*Люблю я рідну мову!
Не лЮблю, а любЛЮ!
І від зерна полову
Відсію без жалю!*

*Участь беремо, а не приймаємо.
Ми цю кальку з пам'яті стираємо [1, 67; 57; 8].*

Неможливо уявити якісну україномовну підготовку майбутніх педагогів-вихователів без використання сучасних освітніх технологій, зокрема проєктної роботи в навчанні, інтерактивних, дистанційних технологій, системи мультимедіа тощо. Доцільно використовувати новітні методи навчання, що поєднують пізнавальні та комунікативні цілі, спрямовані на розвиток і самовдосконалення особистості, розкриття творчого потенціалу і формування системи національних цінностей. Застосування комунікативного методу навчання сприяє розвитку комунікативної компетентності, мовленнєвій взаємодії студентів, удосконаленню навичок усного мовлення. У процесі спілкування майбутні педагоги вирішують проблемні задачі на основі аналізу й синтезу інформації, висловлюють альтернативні думки, беруть участь у дискусіях, приймають виважені рішення.

Висновки. Таким чином, розв'язання проблеми формування сучасної україномовної особистості майбутнього вчителя початкових класів Нової української школи потребує переосмислення теоретико-методичного підґрунтя професійної підготовки, нових підходів до навчання на засадах загальнолюдських і національних цінностей, серед яких першочергове значення належить державній мові як чиннику консолідації й процвітання держави. Розвиток україномовної особистості відбувається засобами української мови, національної культури, системи ціннісних морально-етичних орієнтирів.

Перспективи подальших досліджень проблеми є пов'язаними з організацією навчання на основі мотивації майбутніх учителів до удосконалення професійного мовлення за допомогою кейс-методу та використання у практичній роботі запропонованої творчої моделі, складовою якої є авторські посібники. Їхня специфіка виражається в зорієнтованості на багатство і своєрідність лінгвістичних засобів рідного слова, культуру мовлення, розкриття творчого потенціалу майбутнього вчителя Нової української школи.

References

1. Барнич О. В. Спілкуймося правильно! : словник. Чернігів: Десна Поліграф, 2016. 124 с.
Barnych, O.V. (2016). Spilkuimosia pravylno! : slovnyk [Let's communicate correctly!]. Chernihiv, Ukraine : Desna Polihraf [in Ukrainian].
2. Бацевич Ф. С. Основи комунікативної лінгвістики : підр. Київ : ВЦ «Академія», 2009. 376 с.
Batsevych, F. S. (2009). Osnovy komunikatyvnoi lnhvistyky : pidr [Fundamentals of communicative linguistics: textbook]. Kyiv, Ukraine : VTs «Akademiia» [in Ukrainian].
3. Вашуленко М. Формування мовної особистості молодшого школяра в умовах переходу до 4-річного початкового навчання. *Початкова школа*. 2001. № 1. С. 11–14.
Vashulenko, M. (2001). Formuvannia movnoi osobystosti molodshoho shkoliara v umovakh perekhodu do 4-richnoho pochatkovoho navchannia [Formation of the language personality of a junior schoolchild in the conditions of transition to 4-year primary education]. *Pochatkova shkola – Elementary School*, 1, 11–14 [in Ukrainian].

4. Голуб Ніна. Компетентнісне навчання – це актуально. *Дивослово*. 2012. № 6. С. 60–62.
Holub Nina (2012). Kompetentnisne navchannia – tse aktualno [Competence training is relevant]. *Dyvoslovo – Divoslovo*, 6, 60-62 [in Ukrainian].
5. Державний стандарт початкової освіти. 2019. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/688-2019-%D0%BF#Text> (дата звернення: 13.02.2021).
Derzhavnyi standart pochatkovoї osvity (2019). [State standard of primary education]. Retrieved from : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/688-2019-%D0%BF#Text> [in Ukrainian].
6. Леонтьев А. Психолінгвістика и личность. Основы психолінгвістики. Москва; Санкт-Петербург, 2003. 287 с.
Leontev, A. (2003). *Psykholynhvystyka u lychnost. Osnovy psykholynhvystyky* [Psycholinguistics and personality. Fundamentals of Psycholinguistics]. Moscow; Sankt-Peterburh, Russia.
7. Мамчич О. Формування лінгвістичної компетентності майбутніх учителів початкових класів (на матеріалі вивчення синтаксису). *Вісник Чернігівського державного педагогічного університету ім. Т.Г. Шевченка. Сер. Педагогічні науки*. 2003. Вип. 18. С. 98–101.
Mamchych, O. (2003). Formuvannia lnhvistychnoi kompetentnosti maibutnix uchyteliv pochatkovykh klasiv (na materialii vuychennia syntaksysu) [Formation of Linguistic Competence of Future Primary School Teachers (based on syntax study material)]. *Visnyk Chernihivskoho derzhavnoho pedahohichnoho universytetu im. T. H. Shevchenka. Ser. Pedahohichni nauky – Bulletin of Chernihiv State Pedagogical University named after T. G. Shevchenko*, 18, 98–101. [in Ukrainian].
8. Мацько Любов. Аспекти мовної особистості у перспекції педагогічного дискурсу. *Дивослово*. 2006. № 7. С. 2–4.
Matsko Liubov (2006). Aspekty movnoi osobystosti u prospektsii pedahohichnoho dyskursu [Aspects of language personality in the prospect of pedagogical discourse]. *Dyvoslovo – Divoslovo*, 7, 2–4 [in Ukrainian].
9. Методика навчання української мови в початковій школі : навч.-метод. посібник для студентів вищих навчальних закладів / за наук. ред. М. С. Вашуленка. Київ : Літера ЛТД, 2011. 364 с.
Metodyka navchannia ukrainskoi movy v pochatkovii shkoli : navch.-metod. posibnyk dlia studentiv vyshchykh navchalnykh zakladiv [Methods of teaching the Ukrainian language in primary school: teaching methodical manual for students of higher educational institutions] / za nauk. red. M.S. Vashulenko (2011). Kyiv, Ukraine : Litera LTD [in Ukrainian].
10. Нова українська школа : Концептуальні засади реформування середньої школи. URL: <http://mon.gov.ua/activity/education/zagalna-serednya/ua-sch-2016/konczepczyia.html> (дата звернення: 13.02.2021).
Nova ukrainska shkola : Kontseptualni zasady reformuvannia serednoi shkoly [New Ukrainian school: Conceptual principles of secondary school reform]. Retrieved from : <http://mon.gov.ua/activity/education/zagalna-serednya/ua-sch-2016/konczepczyia.html> [in Ukrainian].
11. Огієнко Іван (митрополит Іларіон). Наша літературна мова / Упоряд., авт. передмови та коментарів М. С. Тимошик. 2-ге вид. Київ : Наша культура і наука. 2017. 356 с.
Ohiienko Ivan (mytropolyt Ilarion) (2017). *Nasha literaturna mova* [Our literary language] / Uporiad., avt. przedmovy ta komentariv M.S. Tymoshyk. Druhe vydannia. Kyiv, Ukraine : Nasha kultura i nauka.
12. Погрібний Анатолій. Розмови про наболіле, або Якби ви вчилися так, як треба... Київ : Видавничий центр «Просвіта», 1999. 336 с.
Pohribnyi Anatolii (1999). *Rozmovy pro nabolile, abo Yakby vy vchylis tak, yak treba...* [Conversations about the pain, or If you studied properly...]. Kyiv, Ukraine : Vydavnychyi tsentr «Prosvita» [in Ukrainian].
13. Райська Любов. Абетка українця. Чернігів : Десна Поліграф, 2019. 52 с.
Raiska Liubov (2019). *Abetka ukrainsia* [The alphabet of the Ukrainian]. Chernihiv, Ukraine : Desna Polihraf [in Ukrainian].
14. Селіванова О. Сучасна лінгвістика : термінологічна енциклопедія. Полтава : Довкілля-К, 2006. 716 с.
Selivanova, O. (2006). *Suchasna lnhvistyka : terminolohichna entsyklopediia* [Modern linguistics: terminological encyclopedia]. Poltava, Ukraine : Dovkillia-K. [in Ukrainian].
15. Сухомлинський Василь. Слово про слово. *Дивослово*. 2000. № 9. С. 57–59.
Sukhomlynskyi Vasyl (2000). *Slovo pro slovo* [Word for word]. *Dyvoslovo – Divoslovo*, 2000, 9 [in Ukrainian].
16. Ушинський К. Д. Твори в шести томах. Київ, 1954 – 1956. Т. 1.
Ushynskyi, K. D. (1954-1956) *Tvory v shesty tomakh* [Works in six volumes]. Kyiv, Ukraine. Т. 1. [in Ukrainian].

Мамчых В.

ORCID 0000-0003-1770-3311

PhD in Pedagogical Sciences, Associate Professor,
The head of the languages and methods of their teaching Department,
T. H. Shevchenko National University «Chernihiv Colehium»
(Chernihiv, Ukraine) E-mail: constantaelena@ukr.net

Raiska L.

ORCID 0000-0002-6793-9704

PhD in Pedagogical Sciences, Associate Professor,
Associate Professor of Languages and Methodology of their Teaching Department,
T. H. Shevchenko National University «Chernihiv Colehium»
(Chernihiv, Ukraine) E-mail: lraiska@ukr.net

Варных О.

ORCID 0000-0001-5969-3217

PhD in Pedagogical Sciences, Associate Professor,
Associate Professor of Languages and Methodology of their Teaching Department,
T. H. Shevchenko National University «Chernihiv Colehium»
(Chernihiv, Ukraine) E-mail: o.v.barnych@gmail.com

FORMATION OF THE FUTURE PRIMARY SCHOOL TEACHER'S UKRAINIAN-SPEAKING PERSONALITY (NEW UKRAINIAN SCHOOL)

The article reveals the essence of the concepts «language personality», «Ukrainian-language personality» in the theoretical and practical aspect. The peculiarities of the Ukrainian-speaking personality formation of the future primary school teacher of the New Ukrainian School on the basis of cultivating a value attitude to the state language are highlighted.

The purpose of the article is to define the essence of the concepts «language personality» and «Ukrainian-language personality», to highlight aspects of the formation of the Ukrainian-language personality of the future primary school teacher of the new Ukrainian school.

Methodology. The researched problem is considered from the point of view of interrelation of language and mentality of the nation, social function of language as means of national identity formation, world outlook of the people, its moral values. The main method of research is problem-searching (analysis, synthesis and generalization, study of the legislative base of documents on professional training of future teachers of the New Ukrainian School). Among the empirical methods: observations, conversations, experience of practical work of the authors of the article.

Scientific novelty. The article substantiates for the first time the essence of the concept of «Ukrainian-speaking personality», summarizes and systematizes the main approaches of scientists to the problem of language personality formation, outlines the conditions for the formation of Ukrainian-language personality of future primary school teachers New Ukrainian school, taking into account the practical experience of the authors on the basis of values to the Ukrainian language as the state language. A practical creative model is proposed, which helps to learn the correct pronunciation or emphasis of words with typical for modern media and other sources of information errors, the presence of which is explained by the influence of the bilingual environment. Emphasis is placed on the mnemonic component, the use of which contributes to the assimilation of a standardized version of words, the pronunciation of which is questionable and on the professional orientation of the proposed creative model.

Conclusions. The necessity of finding new theoretical and methodological approaches to the formation and improvement of the Ukrainian-speaking personality of the future primary school teacher of the New Ukrainian School is determined. Because perfect command of the state language is not only a necessary component of the image of a modern specialist in primary education, but also a mandatory feature of an educated citizen of Ukraine.

Keywords: language personality, Ukrainian-language personality, state language, Ukrainian language, speech culture, language-speech development, communicative competence.

Стаття надійшла до редакції 15.02.2021

Рецензент: доктор філософських наук, професор М. Б. Столяр